

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

in

Strata trăgatorului [L-

văzutoxa], Nr. 5.

Brisorile nefrancate nu se voru
primi decat numai de la corespondan-

tati regulari ai „Federatiunii.”

Articoli tramsi si publicati se

voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literario, comercial si economico.

Va esti Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețul de prenumeratii

Pre trei lune 8 fl. v.

Pre cinci lune 6 "

Pre anuui intregu 12 "

Pentru Romanii:

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.

" 6 lana 16 " = 16 " "

" 3 " = 8 " "

Un exempliar costa 10 cr.

Cire electr. partice a „Feder.”

Data in Satumariu in 2. maiu 10 ore 15 m. a. m.
Sosita , Pest'a 11 , 25 , , ,
la Redactiune 1 . , , d. m.

Eri s'a deschis, sub presiedinti'a
i Ales. Romanu, adunarea satuma-
na, asistandu unu numeru mare de
embri adunati de pre la Pest'a, Ora-
e, Aradu, Chioru si alte parti. La
edia-di s'a tienutu unu banchetu
lendidu. Asta-di adunarea curge cu
are insufletire; de sera balu stralu-
tu fara parechia in Satumariu. Adu-
area venitoria la Temisior'a.

Pest'a, 20. apr. 1872.

Nu incaps neci cea mai mica indoieala, ca prin
tragerea primului conducatoriu alu opositiunii, Co-
manu Ghyczy, partit'a stanga suffere perdere ma-
ba potemu dface sentita. Deci consternatiunea ce
unesc in sinulu opositiunii unguresci e forte es-
titabile, ca ci Colomanu Ghyczy a datu pana
am tonulu in tote afacerile si procederile stan-
ci prin urmare elu a inspiratu tote mesurile opo-
nationale, sub egida lui a luptatu stang'a in par-
tenu, in publicistica si in adunările publice,
cum'a immediatul inainte de alegeri elu dechisa
ca din „consideratiuni sanitarie” nu mai pote
mi neci unu mandat. De altmintera in una
stola extra alegeri si in

care si-dà rafocinu despre activitatea sa parla-
mentaria, elu ataca insa-si partit'a alu carei-a capu
pana acum'a, ce'a ce e cu atatu mai
prinditoriu, cu catu pana in siedint'a ultima
camerei representantilor elu apera cu tota po-
sa oratoriei politice partitei sale. Irritatiunea
ungiei contra conducatorului ei se caracterizeaza
destul prin impregurarea, ca neci unulu din
diuariile opositiunale nu se occupa cu retrage-
a lui de pre terenul politici de pana acum'a,
retacu in modu ostentativ tota afacerea. —
searile electorale curgu cu vivacitate mare in
locurile. Dilele trecute avu locu in Beciches-
i una conferintia mare a serbiloru, in care s'a
ceptatu urmatoriele siepte puncte dreptu pro-
gramu si directiva la alegerile puse in cursu, si
nume: 1. Serbii alegu deputati pentru diet'a
unguresca. 2. Representantii serbi, romani si slo-
vi formeza una partita separata si nedependinta
programmu detiermuritu. 3. Serbii spriginescu
Romani si programmul loru cu privire la
Transsilvan'a, incatul acestu-a nu tientesce la
mperea Transsilvaniei de catra Ungari'a. 4.
rbii spriginescu partit'a nationala din Croa-
ci si Slavoni'a cu programmul ei fede-
riva. 5. In catu nu suff-ru interesele na-
tionali, deputatii nationali au se voteze in dieta
a-de-un'a cu stang'a estrema. Acesta va dură
a stunci, pana candu stang'a estrema va
jane pre basa democratice si liberale. 6. Serbii
deputatii loru sunt oblegati a nesuf prin tote
dilele parlamentarie possibile spre returnarea
i astu-feliu de guvern, care lucra contra
rei creștinilor orientali. 7. Serbii voru can-
si in fie-care cercu electoral, si unde voru fi
minoritate se voru sprigni imprumutatu, res-
titu se voru intielege cu deputatii opositiunali
celor a-lalte nationalitatii in privint'a unei
cederi comune. — Dupa scirile officiale cari
stracora in publicitate, venitoria dieta se va
numi in 1. septembvre, a. c., va alege apoi mem-
delegatiunii, va trece la comisiunea finan-
ciera bugetulu pre anulu venitoriu si apoi se va
lunga pana la sessiunea de érna.

Revolutiunea carlistiloru din Ispania e sin-
ulu evenimentu importantu, dar' totu una-data
tristu, ce avemu a inregistrá din strainetate;
nu-ace'a cu acesta ocasiune vomu presintá,
scurtu, onor. nostri cetitori evenimentele mai

insemnate ale acestei turburari. Prim'a banda,
constatatoria cam din 150 barbati, s'a ivitu la
Montegudo, in provinci'a Navarr'a. Dupa unu bu-
letinu alu diuariului batichiu „Irurac-Bat,” la
Sizana s'a postatu 200 carlisti. In provinci'a
Biscaya band'a lui Borazabal, constatatoria din
600 fetiori, a suferit una răscoala mica. La Teruel
carlistii au massacrato prototul secretariu gu-
vernialu, si la Tarazon'a emeril lui Novallas au
facutu cam la 25 de prizonieri. De asemenea
si in provinciele sudice s'a inscris multe turburari,
precum in Cadix si Granada. D'in partea
sa regele Amadeu a numitul pre secretarul Ser-
rano comandante supremu alu tototoru trupelor
guverniali, pre care l'a si trimis in Na-
varr'a cu 6000 fetiori. Numerul insurgentilor
se specifica la 15 mii, si diuariulu „Liberté” co-
munică chiar si despre una lupta ce s'a fi in-
templatu la finea lunei trecute, in apropiarea de
la Tolosa.

Atatu imperatorele Germaniei, catu si presie-
dintele republikei francese, ambii mosneni, sentiesc
de unu tempu incoce in mesura mai mare slabiri-
tiunile betranetilor. Se intielege, ca organele
oficiale din Berolinu si Versali'a publica pre
tota diu'a buletinuri limisitorie, dar' pre langa
tota preventirea officiale nu incaps neci una in-
doieala, ca, in specie, tiarulu Vilhelmu suffere de
una perdere generala a poterilor, unu morbu
acestu-a, pentru care celu mai bunu medieci e
numai tempulu. De altmintera fia ori catu de ne-
placute si de compatimtu morburile unor ase-
meni persoane innalte, dar' in casulu de facia ele
si-au si partea loru cea buna, ca ci offeru una

Nu permitem a respunde la acestea cestiuni.

ad. 1. Numele Reuniunii noastre ar' urma, credem, din
fiecare lucratu, candu s'ar dice:

„Reuniunea, advocatilor romanii de Alb'a-Iulia.”

ad. 2. Reuniunea avenda in fruntea sa unu director-
ratu ori comitetu diriginte, de sine se intielege, ca va fi
stationata la unu anumitul locu, Alb'a-Iulia, statu pentru
ca este aproape centrul partilor locuite de romani, catu si
pentru cacale de comunicatii sunt bune ori din ce
parte le luamu, are preferintia, deci amu fi de parere, ca
resiedinti'a Reuniunei se sia in Alb'a-Iulia.

ad. 3. Acestu punctu e fara indoiela celu mai impor-
tantu si totodata celu mai delicatu si reclama din partea
nostra prudentia si circumspectiune, si ni ar' paré reu ca
Reuniunei, ce exista inca numai in idea, se i se atribue sco-
puri politice, precum au cercat a face unele diuari straine,
de siguru cu rea intenție de a paraliza infinitarea
acestei Reuniuni.

Reuniunea advocatilor, dupa noi, nu poate avea ca-
racteru directu politico; ea trebuie sa stie, ca si
singuracelui advocatu, pre basta legilor positive, pre acesta
base standu, se aperse, dreptatea singuracelui si a poporului;
d'in acestu punctu de vedere purcedindu, Reuniunea pota cere in
modulu legal schimbarea de legi incompatibile cu interesulu co-
munu, seu aducerea de legi noue de interesulu comunu, se va
ocupă ex professione cu discutarea de cestiuni juridice dubiose,
va lucra pentru desvoltarea si latirea cunoscintiilor de
dreptu si statu in generalu, si in specialu intre poporul
romanu din monarchia ostrunguresca. Aest'a va fi chiamarea
Reuniunii in afara, era facia cu sine ar' avea chiamarea,
dupa cum pre nimeritul dñe Dlu Stanescu, a ingrijit pentru
representarea, prosperarea si propagarea interesului comunu
alu advocatilor romanii ca atari din monarchia Ostrungu-
riei, precum din privintia publica nationala, asie si din
cea particulara, va se dica a profesionei.

Dupa aceste premisse, credem, ca scopulu Reuniunei
s'ar pot definia cam in urmatorulu chipu:

Scopulu Reuniunei este, a lucra pentru desvoltarea
si latirea cunoscintiilor de dreptu si de statu in generalu,
si in specialu intre poporul romanu din Ostrunguri'a; a
staroi in modu legal la locurile competente pentru schim-
barea de legi, cari nu le vede compatibile cu interesulu
comunu; seu a cere aducerea de legi noue, ce le reclama
interessulu comunu, a discutat cestiuni de dreptu dubiose, mai
cu sema relativu la legile patriotic; in fine, a inainta
interessulu intregului corpu advocatiale romanu."

ad. 4. In acesta privintia propunem:

Mediocre spre ajungerea scopului Reuniunei sunt:
fundarea unei biblioteci din celea mai insemnata opurii de
pre campulu jurisprudentiei; edarea unei foi a Reuniunei,
si pana atunci ingajarea unei foi periodice din celea na-
tionala romane ce esistu; tienerea de disertatiuni in adu-
nările generali anuale din partea singuracelilor membri, in
fine, prin edarea de opurii de specialitate.

ad. 5. propunem:

Membrii Reuniunei sunt ordinari si onorari. Membru
ordinariu e fie-care advocatu romanu diplomatu in activitate
din Transilvan'a si Ungari'a, era de membru onorari se
pote alege acelu individu din tiera seu din afara, care pre
campulu jurisprudentiei si-a cascigatu merite necontestabile.

Celalte dispusetiuni, cari sunt a se suscipe in
statute, si s'ar referi la tacs'a anuale, la alegerea functio-
nariilor si detorintele loru, la tienerea adunărilor, etc.
sunt de interesu secundariu, prin urmare nu voru causă
nici o greutate.

Folosulu ce lu pota aduce natiunii si patriei una astu-
felui de Reuniune e neprecalcabilu; ea va impinge pre
fie-care advocatu romanu, ca punendu-se seriosu pre studiu,
se deosebi in serviciu natiunii si patriei tote poterile sale intel-
lectuali; ea va fi unu loialu operatoriu alu poporului si
drepturilor lui.

Individualisarea muncei pre intregulu terenu alu vietiei
spirituale, pota face singuru posibilu progresulu, acestu
principiu — dupa Adamu Smith — man'a progresului, au
inaltata si inaltia natiunile la celu mai mare gradu de
cultura si bunetati materiale.

Impartindu munc'a, scopulu se ajunge mai usioru si
rezultatulu muncei e mai perfectu.

Reuniunea advocatilor romanii va lucra pre terenul
jurisprudentiei si alu legislatiunii, alte Reuniuni romane se
voru pune la munca pre alte specialitati, asie numai se pota

La cestiunea Reuniunii advocatilor
romani.

Idea infinitarii „Reuniunii advocatilor romanii” a
afiatu resunetalu acceptatu in intregia press'a romana, a fostu
salutata cu multa bucuria. Cu tote acestea intre fratii col-
legi advocati din Ungari'a, s'a afiatu unu singuru advocatu,
Dlu Mircea B. Stanescu, care cu multa insufletire
in Nru 38—39 ai „Federatiunei” aderaza la acesta idea.
In Transilvan'a neci unulu dintre multimea de advocati
romani nu si-a luat ostenela a scrie ce-va in acesta pri-
vintia; o tacere adunica acesta, ba si caudu nu ar' esiste
neci unu advocatu romanu, seu nu s'ar' senti de locu ne-
sitatea unei atari Reuniunei.

Nu scimus carei impregurari se pota atribui aceasta
tacere.

Ni-ar placé a crede, ca aceasta tacere se pota ascri
numai acelei credinti, carei-a dà espressiune si d. Stanescu,
ca adeca, s'a acceptatu unu program din partea initia-
torilor ideei de sub intrebare, din care cunoscandu ide'a
mai de aproape se pota medita asupra-i si forma ore-si
care opinione.

Program'a nu s'a potutu presentá neci se pota inainte-
de a sci: „se sentiesce séa nu necesitatea unei Reuniuni a
advocatilor romanii”? Amu credutu si credem, ca pro-
gram'a de lipsa se va forma de sine prin concursulu totu-
roru ce dorim o astu-feliu de reuniune, nu ne amu cre-
ditu in dreptu a preocupá pre nimenea, amu voit u o dis-
cusiune libera in aceasta privintia.

Multumita Dlu Stanescu, ca a deschis discussiunea,
luandu cuventulu si vorbindu din abundanti'a animei.

Tocmai cu privire la celea aduse de Dsa si pentru ca
se fia timpu de ajunsu spre discussiunea si lamurirea
ideelor si din coincidentia mai multor adunari s'a ame-
natu conferint'a pana la 27 mai a. c.

Dupa noi aru fi cu scopu se discutam si se ne lamurim
pana la diu'a adunarii a supr'a celor mai principali
punkte din statutele ce avemu a face; acesta ni-ar' usioru
chiamarea si amu cascigá si tempu.

Noi credem, ca cele mai cardinali puncte ce aru fi a
se suscipe in statute, sunt:

1. Ce nume se porte Reuniunea instituinda?
2. Unde se fia resiedinti'a Reuniunei?
3. Care se fia scopulu Reuniunei?
4. Care se fia medioclele spre ajungerea scopului?
5. Cine pota fi membri infinitiendei Reuniuni?

imagină unu adeverat progresu generalu si la noi. — La revedere.

Fagaras, 24. aprile, 1872.

*Ioane Romanu, m. p.,
advocat.*

*Arone Densusianu, m. p.,
advocat.*

Caus'a alumnatului romanu d'in Maramuresiu.

Sigetu, 28. aprile st. n. 1872.

Candu preparandi'a romana d'in Sigetu fu silita a cede loculu seu unei preparandie de statu, associatiunea pentru cultur'a poporului romanu d'in Maramuresiu a legata unu contractu cu guvernului, prin care acestu-a promisse a asigură romanilor proprietatea fondului donatu d'in partea Majestăti Salle in favorulu educatiunei poporului romanu d'in Maramuresiu.

Un'a l'intre conditiunile acestui pactu a fostu si este infinitarea unui alumnat cu missiunea de a inlesni poporului romanu crescerea mai inalta a pruncilor sei. A dou'a conditiune a fostu si este, că in acelui alumnat se aiba locuintia si provisjune (victu) pâna la 24 elevi preparandiali de nationalitate romana.

Sentim pre multu greutatea neajunsurilor nostre materiali, pentru căsă potemu cuprinde important'a unui assemene institutu, care infinitati odata, apoi condus de omeni intelepti si devotati causei educatiunei poporului romanu, va fi in stare să suplinescă totu ce amu perdutu prin desfințarea preparandiei, ba dora si mai multu.

Dar' pentru infinitarea unui asemene institutu, dupa preliminarul facutu se receru spesese nu numai considerabili, ci chiaru mai mari decât sunt medilocile de cari credem a despune pentru acestu scopu.

Dreptu-ce noi amu contetu si contam la succursulu toturor romanilor, cari nutrescu in anim'a loru dorulu prosperitati culturei romane.

Scim că in fia-care comitat, in fia-care provincia romana caus'a educatiunei poporului cere de mancare, cere scutu, imbracamente si ajutoriu. Si daca totu amu si cutediatu a invocă ajutorulu fratilor nostri, caus'a a fostu si este crediti'a că starea cultur'e nationali in alte părți are una sorte mai ferice decât la noi, fratii nostri d'in alte părți se bucura de fonduri frumose si de una pusetiune materiale multu mai favorita decât a noastră.

Pentru a intruni summ'a receruta la acesta intreprindere nationale-umanitaria, associatiunea nostra a emis cu invoiirea guvernului 800 actiuni, cate un'a in pretiu de 25 fl. v. a. Pretiulu acestoru actiuni va forma unu imprumută gratuită, care se va amortisa d'in anu in

ana pre callea sortiturei, liquidandu-se in fia-care anu căte 40 de actiuni.

Amortisarea s'a inceputu estu-timpu prin sortitur'a esecutata in 13/1 jan. 1872, in presenti'a pretorelui din Sigetu, fiindu de facia presiedintele, cassarulu si secretarii associatiunii pentru cultur'a poporului romanu maramuresianu. Numerii scosi cu asta ocasiune sunt urmatorii: 699, 744, 751, 595, 614, 338, 676, 743, 522, 451, 472, 497, 167, 647, 622, 352, 548, 465, 458, 695, 737, 708, 785, 552, 635, 348, 606, 673, 415, 391, 460, 682, 712, 538, 637, 719, 361, 497, 611, 499.*

Cu summa adunata pâna acum d'in actiuni se poate incepe in vîr'a acăstă procurarea si portarea materialului, mai allesu daca vomu adauge la banii intrati si ofertulu provenit d'in generositatea onorabilei familie remase dupa repausatulu Michaelu Rednicu, ore-candu jude cercualu in tractul Izei.

Anume stimabil'a vedua a acestui barbatu de buna memoria, dn'a Vilhelmin'a Rednicu nascuta Szaplonczay, d'impreuna cu iubita sa fîlie, Elisabet'a Dunca nasc. Rednicu, indemnată de sincer'a loru iubire pentru poporul romanu, au oferit 4000 fl: patru mii de florinti v. a. sub titlu de „Fundatiune Rednicenă,” in folosulu alumnatului romanu, cu conditiunea, că in acelui institutu se săia provediuti duoi studenti d'in famili'a remasa dupa fericitulu M. Rednicu.

A patra parte d'in capitalulu fundatiunei s'a si datu degăsi sub despuseiunea associatiunei.

Primăsca deci generosele domne fundatorie aduncă multiamita a toturor romanilor, dar' mai allesu a maramuresienilor.

Inainte de a inchiaiă fia-mi permisu a crede, că publicul roman este multu măriromanu decât se uite că Maramuresiul e un'a d'in sentinellele celor mai importante ale nationalității romane. S. B.

P. S. Miscamentele electorale s'au inceputa degăsi si la noi. Partitele si-otielescu armele — vream să dicu — programme. Tote semnele prevestesc lupte incoredate.

Romanii maramuresiani, precum sum informatu, au decisu a realege pre deputatii loru d'in periodulu trecutu die-talul. Doue motive i-an indemnătă să facă astu-feliu, anume: 1. pentru că deputatii respectivi au urmatu una conduită onesta in cestiuile ce attingeau de aproape sortea națiunii romane; 2. pentru că nu mai priu realegerea loru speră a poté reiesi cu reprezentanti romani, cari ori de care partita se voru tienă, nu voru poté să uite, că sunt greu responditori in facia sangeliu, ce curge in vinele loru.

*) Cellealte foi romane sunt rogate a luă notitia despre rezultatulu sortirii.

Date scolastice.

D'in Maramuresiu.

Că să ne cunoscemii nnii pre altii, să ne cunoscemii starea scolelor nostru romane, după modest'a mea parere n'ar fi superfluu, daca fie-care docente ar descrie cu tota fidelitatea starea investimentului d'in scol'a in care fungă; căci astu-feliu avându innaintea ochilor nostri o iconă adeverata despre tote scolele nostre, amu poté săi mai usiora ce avem de a face unii săi altii într'un'a său alta comună pentru instructiunea tenerimei scolare, amu sofie de imitatiu, si ce de lasatu. — Afara de acăstă amu avé una statistica completa si buna despre scolele nostre romane, fie acele greco-catolice său greco-orientale.

Detoriunti'a de a face astu-feliu de descrieri ar' fi mai virtuosu a acelor-a, cari se afă in placut'a pusetiune de a cunosc starea mai multor scole, celu pucinu d'intr'unu districtu scolasticu, inse daca nu o facu acăstă altii mai competitenti, ar' fi consultu să o facă frati investitori, cari voru fi cunoscundu tote amenuntele scoleloru in cari fungă. — In sperantia că una asemenea descriere va fi bine venita, atătu Onorab. Redactiuni, cătu si colegilor meu, voi incepe descrierea geografica si statistica a scoleloru d'in comitatul Maramuresiu cu una comună forte mica si neinsemnată, ba, judecandu dupa nume, chiaru ominosa, care se numesc Valea-Porcului.

Acăstă comună romana greco-catolică jace in una vale incungiuata de ambe pările de nesce deluri mari. Aici locuiesc poporul coratul romanescu, care si-casciga panea sa numai prin lucrarea pamentului; si cu tote că e numai o comună mica si neinsemnată, cons'atatoria abie d'in vr'o 87 fumuri, totu-si prin zelulu celu mare si neobositu alu D. Ioanu Popu, preotu locale si protopopu alu tractului de Mar'a, despre care pre dreptu se poate dice, că e transisul provedintiei, căci e găta a-si pune chiaru si sufletulu pentru oile sale, — care indată ce a ocupat stationea Vadu si Valea-Porcului, n'a crutat nici spesese, nici ostenele, pentru realizarea măretiului sau scopu, pentru redicarea unei scole in care fraged'a generaționu a acestei comune să-si pota cascigă crescerea necesaria. — Astu-feliu la anul 1866 prin cele mai frumose cuvinte, espresse d'in anim'a unui adeverat parinte susținut, a indemnătă pre locuitorii acestei conaune la edificarea ulterioara a scoli locale, care in scurtu tempu a si fostu găta deplinu.

In acăstă scola se afă totu feliulu de recusite necesare pentru investimentu, si anume: mape, tabele de pariete, cărti scolare in abundantia, si tote recusitele de scrisu, precum: charila, pene, negrăla, etc.

Princeditoratul a frequentă scol'a sunt 40, d'intre cari ambla regulatulă spola, atătu érn'a, cătu si vîr'a, căte 30—36, cari se instruieau d'in tote studiile prescrise prin legile scolare. Scolari trecuti preste anul alu 11 alu etăti

E O I S I O R I A.

Istoria aurului.

Istoria aurului e chiaru asié de antica, că istoria omenimii; traditiunile cele mai antice inca ni vorbesc despre auru chiaru asié, că despre unu ce cunoscemt de multu; ba si bibli'a — celu mai vechiu isvoru alu traditionilor — inca face amintire despre exploatarea aurului si a altoru metale.

Acesta assertiuni se mai intaresc si adeveresc inca si prin impregiurarea, că aurulu, — fire-ar' elu scosu d'in bâi (mine), ori spelese d'in nesipulu riurilor — are totu acale-a-si insusuri; colorea, expansitatea, lucirea i sunt totu acelea.

Unu corpu cu astu-feliu de insusuri eminente nu a potutu incungiuătă atentiuia poporeloru, cari poté d'jn intemplare se asiediare chiaru pre acele locuri, unde aurulu se afă in abundanta prin nesipu.

Frumseti'a si raritatea lui inca in anticitate lu-facura pretiosu, deci credem cu totu dreptulu, că dorint'a omenilor de a-lu cascigă, se datedia chiaru, său poté mai de multu, decât folosirea lui spre diferite scopuri.

Aurulu, — dupa cea mai vechia traditiune, — in tinerurile nordice se padiu de nesce fantome gigantice, si numai unu popor cu unu ochiu l'a potutu rapí de acolo. Totu acea traditiune ni mai spune, că patri'a acelor giganti sunt muntii Uralu.

Traditiunile d'in Indi'a ni spunu, că aurulu s'a descovertu prin nesce furnice, cari lu-scossa d'in pamentu. Dupa descoperirile mai recente se si afă una asemenea insecta, carea rîma prin pamentulu celu avutu de auru si prin acăstă inlesnesc multu lucrulu băiesiloru. Pote că acăstă insectă este furnică, despre care se face amintire in traditiunile indienilor. — Cam asemenea basa poté ave si traditiunea despre lan'a de auru, incătu aurulu se spela si d'in nesipulu riurilor, si a nume: ap'a stracorandu-se prin fire de lana, pulverea de auru, că corpu mai finu si mai greu, remane printre fire.

Aurulu in anticitate ave altu rolu decum are astă-di. Lucrul de anu de atunci difere de celu de adi. Lips'a lui era motorul toturor resbeleloru — si totu cu elu se remunerau invingutorii.

Scim d'in istoria, că averea statelor mai mari o

cumpunea una cantitate mare de auru; asié de exemplu in casele lui Cresu, Cambise si Ciru se afă depuse mai multe mii centenare de auru. Ce a fostu caus'a, că aurulu se adună intr'unu locu, si intru asié mare cauitate, se poate explica da acolo, că aurulu pre atunci nu era asié de latru si folosito in comerciu, si nici că trecea prin atate măni că adi; deci cătu era, se pastră in case.

Folosirea aurului, că banu, inca se dateau d'in anticitate. In muzeulu c. r. d'in Vien'a, in despartimentulu de anticitate, se afă unu banu de auru de pre timpulu lui Alessandru celu mare, care cu ocasiunea cucerirei a tota lumea a adunat si auru multu, ceea ce i-a potutu succeda cu atătu mai usioru, cu cătu aurulu era adunat vravu in casele regilor supusi. Dupa mortea lui Alessandru celu mare aurulu era-si se latu prin tota lumea, dar' numai că dupa cateva sute de ani se se adune er' in unu altu orasiusu alu lumiei — in Rom'a.

Patru sute de ani dupa fundarea Romei, Romanii abie aveau 2000 pandi de auru, dar' dupa alu doilea resbelu punicu averea loru se urca preste 17,000 pundi de auru; si preste una diumetate de seculu ei dispuneau de unu milionu si diumetate de pundi, ba pre timpulu imperatilor averea Romanilor, aurulu, era si mai mare.

Dar' cu cătu aurulu era adunat in massa mai mare, cu atătu a se prădu mai multu; se acoperiau beserice si palate cu elu, ba se gateau si statue intregi d'in auru curaturu.

Nerone si-a acoperit teatrulu si a potcovit catării societății totu cu auru.

Pre tempulu imperatilor, ducii invingutori ai Romanilor se premiau cu ocasiunea intrării triumfale cu corone de auru; asié de exemplu Claudiu, dupa invingerea reportata a supr'a Britaniei, s'a decorat cu o corona de auru de 9000 de pundi.

Cu caderea imperiului romanu aurulu celu multu inca s'av imprascatu intru atătu, incătu, ocupandu Alaricu vechi'a capitala, abie a potutu stoice 9000 pundi de auru că tributu de resbelu.

Insusurile lui naturale, anume: că se poate intinde forte, că se poate topi, si altele, inca fure cunoscute la cei d'in anticitate intru atătu, incătu, ocupandu Alaricu vechi'a capitala, abie a potutu secretu inaintea loru, că aurulu se poate afă nu numai prin nesipulu unor riuri, si in unele locuri si pre suprafati'a pamentului, ci si acea o sciău bine,

că aurulu se afă si in stancă; — deci ei au si cultivat binisoru mineria.

Egiptenji aveau mine pre otarele Arabiei si ale Aethiopiei, si le coltivau prin robi si sclavi de resbelu. Pre cei judecati i duceau acolo cu tota famili'a loru si, incatusindu-li petioarele cu catusie de feru, i puneau la lucru d'ni nopte. Paditorii erau de limbe straine, că lucratorii se nu se pota intelelege cu ei, si cari functionau că tiranii lucratorilor.

Cele mai avute mine de auru ale Romanilor se afă in Ispania. Mineria loru ince desferesce de cea de astă-di.

Baiasii — dupa Pliniu — sapau prin stancă si cu ajutoriului unui stăriu lucru d'ni nopte, si septemane intrege nu veade lumin'a sorelui.

Au alu celu multu alu Romanilor in fine a ajunsu in man'a Bisantinilor.

In evulu mediu se latu prin tota Europa scienta său mai bine maiestri'a de a face auru prin compusatiuni chimice, ce cu alte cuvinte se numesc alchimia. DVostra de buna samsa veti fi cettu său celu pucinu audiu multe despre acelu secretu, asié numitu: petr'a inteleptiunei — despre facerea aurului, celu mai avutu isvoru si cea mai buna tema a scriitorilor, mai allesu a romantierilor!

Descoperirea Americei a creatu era noua in istoria aurului. Nesecatele isvore ale lumii noue latră avutu'a loru si a supr'a Europei, si prin acăstă aurulu a încrezut de a mai fi esclusiv'a proprietate a regilor si cautoriului toturor resbeleloru; elu devine folosulu comunu alu poporeloru si mesur'a comună.

De presinte, intr'unu anu se produc pre intrega suprafața pamentului 4000 centenare de auru. D'in acestea diumetate produce Australi'a, a trei'a parte Califorii'a, unde pre fia-care anu se afă 22 milioane bucăti de auru. Rusia asiatica in fia-care anu produce 350 centenare de auru; er' Ungari'a si Transilvani'a la-olalta 45.000 bucăti de auru. Celelalte state europene nu se potu laudă cu atate mine avute, incătu se merite a se insemnată.

Minele d'in Transilvani'a si Ungari'a se potu numera intre cele mai avute in tota Europa, — dauna că noi romani amu avutu si avem mai pucina parte d'in productul scumpului nostru pamentu.

Cassiu.

at 18, cari toti sciu ceti, scriie si calcula binisioru, si se credeia si acum in scola repetitoria din cettit, scriisu deputata si religiune.

Nu potu lasa neamintitu si „Biblioteca“ scolaria, prin staruiant'a mai susu amintitului D. paroehu locale protopopu s'a infinitato inca la anulu 1867, si acum stă in yr'o 58 opuri diferite, de unde docentele si scolarii marisi, prin urmare esiti din scola, potu ceti totu sau, prin ce apoi cele invetiate in scol'a de tote dilele nu da uitar. Acesta biblioteca se immultiesce pre totu dala dupa potint'a cassei scolarie.

E de insemnatu si fundulu scolasticu, care la anulu 1866 candu mai desu amintitulu D. preotu si protopopu a statuinea de Vadu abie a stata din yr'o 337 fl. 6 cr. era acum prin ingrigirea cea mare si stricta a scol'ei sa immultitu la sum'a de 939 fl. 73 cr., care suma locata pre langa contracte la locitorii acestei comune.

Dupa acestu capitalu se incasseza interesurile competente finea fie-carui anu, din cari apoi se proveedu scol'a cu cea necesarie; ba dupa potint'a cassei, cei mai diliginti scolari, inse seraci, se proveudu in totu anulu cu incalciaminte si alte vestimente de lipsa. Er' sum'a care petrece sesele avute cu finea anului, se eloca de nou, pre langa contracte la locitorii acéstei comune. In acestu anu inca a elocatu o suma de 51 fl. 76 cr. v. a.

Credu că nu voiu vatem'a modestia respectivului D. protopopu si preotu locale, daca cu cnesiunea Onorab. D. sed, rogandu-me se bine-voiesca a publica in pretinutele comune ale „Federatiunei“ si „Statutelor“, privitorie la administrarea fundurilor scolastice din comunele romane greco-catolice de Vadu si Valea-Porcului precum urmă media mai valoare.

Statute

privitorie la administrarea fondurilor scolastice din comunele romane greco-catolice de Vadu si Valea-Porcului.

§. 1. Locitorii romani greco catolici din Vadu si Valea-Porcului, pentru prosperarea invetiamantului scolasticu s'au obisnuiti a infinitati fonduri scolastice din contributiunile locitorilor atinsi sub conditiunile expresse in paragrafi urmatori.

§. 2. Banii incorsi in fundulu scolasticu se intreintieze numai spre scopuri scolastice, si nici sub unu prestatu pre alte scopuri besericesci seu comunale.

§. 3. Inspectiunea suprema preste aceste fonduri o va avea printru maritul guvernului episcopescu alu diecesei romane greco-catolice de Gherla.

§. 4. Aceste fonduri scolastice se voru administrá si inspusa in intielesulu statutelor vigente pentru administrarea bunurilor besericesci.

§. 5. Representanti'a scolaria e respundietoria pentru adunurile acestei intocm'a, ca reprezentanti'a besericie pentru manerile besericesci.

§. 6. Preotul respectivu — ca directorul scoliei locale — impreuna cu perceptorele banilor scolastici, cu doantele si cu inspectorul civil scolasticu (cari formeza reprezentanti'a scolaria) voru fi detori a da ratiuni despre veniturile incorse si spesele facute la capetulu fie-carui anu, inaintea protopopului districtual si a antistitoru comunali, sternendu rationile la preamaritul guvernului episcopescu.

§. 7. Capitalele elocate nu e ertatu a le spessá nici nara pre scopuri scolastice fara facultatea preamaritului guvernului episcopescu.

§. 8. Din capitalele fondurilor scolastice se se cumere in invioarea si concesiunea preamaritului guvernului episcopescu, gradina de pomerit'u si realitat'i, statutorie din ampturi aratorie seu fenantie, cari apoi voru fructificá in vorga fondului sciutu.

§. 9. Spre a tiené in evidencia tote bunurile fondurilor scolastice, reprezentanti'a scolaria e indetorata a sustenare guvernului episcopescu la capetulu fie-carui anu de odata cu ratiunile si unu exemplarul din inventariulu respectivu.

§. 10. Procentele si ofertele ce incurg preste anu din capitalele elocate se se intrebuintieze in modulu urmatoriu:

1. Se se sustienia edificiele scolastice totu-de-una in anu bonu.

2. Scol'a se se proveda cu tote unelele trebuintiose.

3. Se se procure tote cartile trebuintiose si recusitele cerute pentru scrisu, si acele se se impartiesca gratuitu de tenerimea scolaria de ambe sesele.

4. Spre a starui o rivalitate seu emulatiune nobila intre cele fragede si inocente ale tenerimei scolastice, se se procure carticile de rogiuni si icone sante, spre a se parta la esamenele publice prin respectivulu inspectoru scolaru districtual intre scolarii mai diliginti.

5. D'intre scolarii miseri se se proveda, dupa potintia impregiurari, cei mai diliginti cu incalciaminte, si daca se concede starea cassei scolarie si cu alte vestimente.

6. Tenerimea de ambe sesele intdata ce a pasit in anu de 13 ani — si ca atari nefinda detori a frequentá scol'a de tote dilele — se capete gratuitu cate o carte de rogiuni si alta de economia, prin ce se voru ajunge mai multe spusuri bun: si salutarie, si anume: a) deprindendu-se este nu voru da uitar cele invetiate in scola; b) se voru deda a fi crestini mai buni si mai cuniosi; c) voru retiné o economia mai rationala; prin ce cu tempu se va

imbunetati starea materiala a poporului; d) Se va pune o pedeaca poternica in calea ducatoria la suruparea moralitatii, ca-ci fiindu cuprinsa tenerimea cu cetirea unor lucuri frumose si folositorie, nu va avea ocazie de a ambala de pre una strata pre alta si d'intr'un locu de coruptiune morală intr'altulu.

7. Pentru perfectiunarea catichetului si a docentelui, ba chiaru si a scolarilor mai iscusiti, se se procure feia a intitulata „Magazinul pedagogicu“, seu si alte foi didactice, edande in limba romana, si acestea ca proprietatea scolei se se inscria in inventariulu scolasticu pastrandu-se cu tota scumpetatea.

8. Docentele respectivu pentru instructiunea tenerimei indetorata de a frequentá scol'a dominecale si de serbatori, se capete in totu anulu o remuneratiune anumita dupa portiunea venitului incursu d'in procente si oferte.

9. Se se infinitieze o biblioteca scolaria pentru care se se procure cele mai bune carti scolastice, chorale, religioase, economice, istorice nationale, si de scientiele naturale, scrise in limb'a romana intr'un stil placutu, popolaru, si acestea ca proprietatea scolei inscriendu-se in inventariu si pastrandu-se cu tota guiea si scumpetatea in archivulu parochialu, pre langa o cautiune, amesurata pretiului cartii seu pre langa reversalu — se se desu priu preotulu respectivu tenerimei esita de la scola spre catire, er' in dominece si serbatori docintele se citesc si se esplice cate unu pasajiu din acestea tenerimei indetorata a frequentá scol'a de dominece si de serbatori.

10. Perceptorei scolarii pentru ostenele ce o are cu incassarea si manipularea banilor, i se va da preste anu, ca remuneratiune, mai multu de cincu fl. v. a. din prisonti'a intereselor.

§. 12. Aprobandu-se statutele aceste prin preamaritulu guvernu episcopescu, se voru descrie in patru exemplarile originale si se voru pastrá pentru stria'sa observare in archivulu diecesei de Gherla, in a vicariatului romanu greco-catolicu de Maramuresiu, in a protopopiatului de Mar'a, si in a parochiei Vadului.

Nr. 1890/905. Acestu projectu de statute se aproba intru tote si d'in partea acestui ven. consistoriu.

D'in siedint'a consistoriala, tienta in Gherla, la 27. iuniu 1868. — Macedonu Popu, m. p., vicariu gen. episcopescu.

Incatu privesce administrarea banilor fondului scolasticu din Vadu, numai atat'a petu dace, ca se manipulezia totu cu acea strictetia ca si acesti de aici, — er' sum'a totala a fondului scolasticu din Vadu, nu-mi e cunoscuta. — Scolari indetorati a frequentá scol'a din Vadu sunt inscrisi 80, d'intre care ambi regulata in scol'a cam 60—65, cari toti se instruiau prin respectivulu D. invetiatoriu Avramu Dimitranu, din tota objectele prescrise prin legile scolare.

Scol'a e provedita cu tote recusitele necesarie pentru invetiamantului scolasticu, precum: mape, table de pariete, carti scolastice destule, recusite de scrisu, anume: negrela, chartie, pene, etc.

Biblioteca scolaria inca se afla, starea ei inse nu mi-a venit pana acum la cunoscintia.

Edificiul scolasticu de aci nu corespunde nici recentielor legale, nici celor locale, inse audu, ca la toamna — de va da Ddieu recolta buna — se va adauge cu una sala noua de invetiamantu. Ddieu se-l ajute respectivului poporen.

S'au comunicatu priu

Theodoru Michnea,
inventiatoru romanu.

VARIETATI.

(Maj. Sa i mperatulu) s'a determinatu a cerceta locurile innundate din Ungaria inferiora si Banatu. Spre acestu scopu va pleca de aici in 4 mai a. c., va attinge mai multe locuri, intre altele, Bezd'a, Chichind'a-Mare, Temisior'a, Versietulu, se va reintorce pre la Segedinu si Aradu.

(Imperatesa Charlotta.) D'in Brussel'a se scrie, ca starea sanitati si modulu de vietia alu societiei lui Massimiliani nu s'a schimbatu multu in essentia sa. Nefericit'a si acum, ca si mai inainte, scrie ore intregi si imple colii de papiru cu cuvinte, din cari numai atat'a se poate observa, ca dins'a crede, ca inca si asta-di occupa pusetiunea de imperatessa in Messico. Acesta creditantia a ei se manifestea si mai apriatu atunci, candu tiene alocutiuni si crede a se afila in societatea unor persone de rangu si pusetiune innalta — cu tote ca, afara de suit'a sa nimenea altulu nu se afila in odiale sale. Cu preambulare inca nu merge mai bine. Nefericit'a imperatrice nu se orientea dupa tempu, seu dupa consiliulu medicului seu, ci ea se acomodeaza mai multu dupa capriciulu seu. Cateodata esse la preambulare in fia-care d'i, cu tote ca tempulu e nefavorabilu, era in alte momente, fia tempulu catu de frumosu, remane septemane intregi in palatiulu seu si mediculu nu e in stare a o face se parasesca chili'a nici baremu pentru cateva minute.

(Credintia desierta.) In Russi'a cea mare si poternica superstitionea celebră primaver'a acesta unu triumfu d'intre cel mai splendid. In beseric'a catedrale din Odess'a se afila o icona a santei fecioare, carea pentru

minunile ce le severasi se bucurá de cea mai mare Venetatiune si auctoritate. Renumele acestei icona facutoria de minuni era asa de latitu, incatul din cele mai departate parti ale imperathei veniau omenii la ea, unii spre a cere sanatate, er' altii spre a dobendi fericirea timpuraria seu cea eterna. Si se dice, daca s'ar crede, ca multe cereri de acestea s'au si implinitu. — Acesta icona era ornata cu diamante si alte petre scumpe si de pretiu considerabilu, daruri de la peregrini recunoscutori. Intr-o noapte funesta inse, inainte de asta cu doue lune, icona disparu d'impreuna cu totu ornamentul seu. Impregiararea aceasta produse in cetate sgomotu mare, miscare generale, confusione si desperare. Politia tota se puse pre picioare, auctoritatile supreme incepura a scrutá si face investigatiuni, si fara intarziare se telegrafa si la Majest. Sa tiarulu. Responsulu tiarului, care inca sosi fara amenare, fu scurtu si categoric; elu constate din urmatoriele cuvinte: „Icona a trebue se afila neconditiunatu.“ Facia cu unu asemenea mandatul autocraticu zelulu oficialilor se incordá aproape prete poterea omenescă, dar' o d' trecead dupa alt'a si icon'a nu se mai afila. Intre acestea se latu scirea, ca Maj. loru voru sosi in curundu la Odessa. Grea pusetiune acesta pentru bietii oficianti; sabi'a lui Damocle aterná de-a supr'a capului loru, ca-ci tiarulu demandasse, ca icon'a trebue se afila. Si intr'adeveru ea s'a si aflat. In din'a sosirii Majest. loru la Odessa, cu pucine ore mai inainte, unu tierunn meise la campu spre a sadu unu pomu: sapandu elu, spre a plantá pomulu, dede de unu obiectu strainu, si acestu-a era — o! minunea minunilor! — icon'a facutoria de minuni; dar', se intielege, ca despojata de diamante Tieranulu si storisi patiani'a si vestea se raspandi in data priu totu orasului. Clerulu, insocitu de o multime de poporu, se duse in faci'a locului si aduse icon'a cu mare pompa era-si in beseric'a catedrale. Acum cei piosi striga Osanna, cei necreditiosi dau din umeri, era cass'a catedralei se imple de nou din d' in d'. Acesta minune s'a intemplatu in Odessa, la anulu mantuirii 1872, a 20. di a lunei lui marte.

** (Procesul pentru duelu.) La 18 ale lunei Februarie avu locu unu duelu cu sabi'a la Saint-Cloud intre principale da Beauffremont si d. George Bibescu, fostu oficier superior in armata francesa. Caus'a duelului a provenit din acésta: cu ocaziunea pledarii unui procesu judecatu in anulu 1870, s'a datu citire unor note emanate de la d. de Beauffremont, prin cari se facea personalitatii pentru d. George Bibescu. Cuprinderea acestor chartie a fostu necunoscuta d-lui Bibescu pana in ianuarie anulu curint, candu s'a infacisatu din nou acelu procesu si atunci a si tramisu marturii sei d-lui de Beauffremont. Conditiunile duelului, propuse de dlu Bibescu si primite de adversaru, au fostu ca lupta se nu inceteze de catu atunci, candu unule din adversari va fi ranit si in nepotintia d'a se mai tiené pre terenu. Dupa cateva minute de lupta, d. Beauffremont fu gravu ranit, asi in catu lovitur'a prima de la adversarulu seu ar' fi putut se aiba resultate seriose, daca nu s'ar fi datu ingrigirea medicale cea mai urgente, in timpu de mai multe dile de jacere in patu. Prin ce intemplare seu din a cui reclamatiune, nu sciumu, dar' citim in diariile straine ca justitia a fostu sesistata despre acésta afacere si d. G. Bibescu a fostu tradusu inaintea judeului de instructiune ca preventiu ca a violat articolul din codulu penale, cari interdic si reprimu duelulu. La instructiune, d. Beauffremont a declarat ca a fostu ranit din nedibacia, aruncandu-se in sabi'a adversarului seu. D. Bibescu a sustinutu, din contra, ca a ranit eu buna-voia pre dlu de Beauffremont. D'in aceste consideratiuni, d. G. Bibescu s'a presintatu inaintea camerei a 10. presidata de d. Casenare, avendu de aoperatoru pre d. Nicolet. D. Tanon, substitutulu, a declarat, prin rechisitorulu seu, ca amend'a ce de ordinaru s'a datu pana acum in tote afacerile de duelu, nu este suficiente in casulu de facia si a cerut se se aplice inchisore. In daru aoperatorulu d-lui Bibescu a facutu apel la umanitate, in daru a invocatu servitiele ce a adusu d. G. Bibescu ca oficier in armata: tribunalulu, asculandu tote acestea si deliberandu, a pronuntiatu una sentinta prin care condamnatu pre d. Bibescu la 15 dile de inchisore. Rom.

** (Bibliografia.) Nrula 1. alu diariului societatii Junimea din Iassi „Convorbiri Literarie“ a esit in 1. Aprije a. c. in forma de fasciculu de 6 cole, si pre cum anunciasse redactiunea, diariul va aparé regulatul totu in acestu formatu. Cuprinsulu intru adeveru e si interessant si dovedește una activitate literaria viua a celor cari collocu la acea foia. Ar' plati inse si mai multu, daca n'ar persevera cu atatua taria pre langa ortografa-i coditiata de pana acum si daca ar' esilá si ultimele semne de „cosmopolitism“ ce se mai vedu in un'a seu alta scriere. Atunci „Convorbirile Literarie“ ar' fi prim'a foia literaria in tota Moldova.

** (Dilele acestea) primiram unu fasciculu cu fruntariulu urmatoriu: „Istoria critica a Romanilor“ de B. P. Hasdeu. Fascior'a I. Patru fascioare; fia-care de cate diece colle celu putinu, apparendu din patru lune in patru lune, voru formá: „Istoria territoriala a tarii romane“ in anulu 1400. Preliu fasciculului I face 5 lei noi. Pentru districte si strainetate se adauga portulu de 1 leu nou. Dupa fascior'a IV. va apparé totu in fascioare: „Istoria etnografica a tarii romane“

